

Feljegyzések naplemente közben

(Prevenció) A teraszon van egy lábon álló, nagy kerek napernyő, amelybe csukott állapotban minduntalan beköltöznek a darazsak. Ha kiülve olvasni akarok, egy kar forgatásával magam fölé nyitom az árnyékolót. Ahogy simulnak ki a zöld vászon redői, ráncai, úgy válnak láthatóvá a meglepett lakók. Hogy ne támadjanak rám, és ne marjanak meg, lefújom őket rovarölő permettel. Lehullva sokáig agonizálnak, fetrengenek a kövezeten, és én, a gyilkosuk a könyvből ki-kipillantva közömbösen nézem.

(Entrópia) Nem találok ezt, elfelejtem azt, nem azt mondom, amit gondolok, nem azt gondolom, amit mondok, összekeverem a dolgokat. Növekszik bennem a zűrzavar, a halál.

(Naplemente) Az udvaromról, az ablakból háromféle van: a téli Lak felett, a tavaszi Dolyina felett és a nyári Pipishegy felett. Egy negyedik fajta, az őszi nincs, legalábbis amíg van kertem fűzfáin levél, mert azok eltakarják előlem. Derült időben legjobban a nyárit szeretem, bár az emlékeztet leginkább az elmúlásra. Magába foglalja a nyári napfordulót is, amikor az égitest közeledik Dregolyhoz, a végpontjához, vagy már el is érte, és elindult visszafelé, de még fényének sok árnyalata van. Mikor a tetőig süllyed, hirtelen megsárgul, és mintha meg is állna egy pillanatra, és csak aztán kezdene lefelé csúszni az él mögött. A fák között van ott egy hézag, amelyen még átvilágít. Mikor először észleltem ezt, azt hittem, tűz van, ég az erdő. Pár perc múlva az áltűz kialszik. Az eltűnési pont felett utána még sokáig fényes az égbolt, de lent a völgyben, ahonnan megfigyelek, már homály van, és lehet készülődni az éjszakára, a lelkek kóborlására.

(Sokk) Mielőtt könyvem, az 1972. szeptember olaszországi sikerén felbuzdulva elhatároztam, hogy olaszul tanulok, kíváncsiságból és mellékesen megkérdeztem M. L.-t, hogy szerinte van-e még ennek az én koromban értelme. Mindig azt hittem, nincs tisztában azzal, hogy nemzedéktársai apáihoz képest milyen öreg vagyok, vagy ha mégis, nagyvonalúságból, szolidaritásból átsiklik felette. Azt a kíméletlen választ kaptam, hogy nincs.

(A tudás eltűnéséről) Megdőbönt az emberi tudás megsemmisülése. Tudáson nem csak a készen kapott vagy megszerzett ismereteket, hogyanokat és mikénteket értem. Beletartozik az életszemlélet, a gondolkodásmód, az erkölcsi rend is. Ezek folytonosság híján szintén elvesznek. Apai nagyapám még mindent tudhatott a földművelésről, de gyári munkás lett. Apám hivatásos gépkocsivezetőként kaszált, aratott. Én még megtanultam kapálni, de M. és M. L. már a búzakaraszt

sem tudja megkülönböztetni az árpakalásztól. A tudás eltűnése családomban jobbra egyéni döntések, sorsok következése, mondhatni, magánveszteség. Am ez a folyamat Szajlán három nemzedék leforgása alatt társadalmi szinten is végbement, miután elvették a földeket, megalakították, majd megszüntették a téeszt. Az eredmény: a földművelés megszűnése, a lélekszám negyedére csökkenése, a közösségi lét vége és általános hanyatlás, züllés. Vagy ezt hívják történelemnek?

(*Nyelvtanulás*) M. L. véleménye ellenére beiratkoztam egy nyelviskolába olaszul tanulni. Mikor magam is idegen nyelvet oktattam, elvem volt az anyanyelv kikapcsolása. A fiatal tanárnőnek is az. Nem értem, amikor olaszul magyarázza a nyelvtant. Akasztják a hóhért.

(*Biciglizés*) Az orvos tanácsára rendszeresítettem. Biciglizve kevésbé terhelem a térdízületeimet, mint sétálva. Az ó-faluig a bekötőúton tekerek. Különbözik kerülmöm az országutat a kipufogógázok és az elgázoltatás veszélye miatt. Marad a határ, a határban a dűlőutak. De hol vannak már a dűlőutak, azok a kerékabroncsok vasalta, tükörsima nyompárok! Eltűntek a szántókkal együtt. Benőtte őket a dudva, a bozót, vagy tönkre dűlték a rönkszállító teherautók. Egyet kivéve, azt, amelyik Mélyvölgytől Rácfalun, Vágáson át Dallába, a 24-es főútig visz. Egy tájrombolásnak, a befuccsolt darnói dibázbányának köszönheti, hogy megmenekült. Mielőtt kiderült volna, hogy nincs a hegységben ilyen magmás kőzet, ezt és a faluból becsatlakozó mellékágot nézték ki szállítási útvonalnak, és ennek megfelelően kiszélesítették, kavicssal burkolták. A mellékág már kopott, kátyús, és eső után itt-ott fel kell venni a gépet, de a főág még viszonylag jó állapotban van. Mikor odaérek, jobbra veszem az irányt, és Mocsolyákig taposok. Onnan visszafordulok. Szeretnék felmenni Külső-Rácfalura, már a kilátás végett is, de ezen a szakaszon a szerpentin kiiktatásával megváltoztatták a nyomvonalat, és az út meredeken kúszik fel a tetőre. Jó volna azt hinni, a fellazult kavics akadályoz meg abban, hogy felhajtsak, de a keserű igazság az, hogy hegyi bicigli ide, hegyi bicigli oda, nincs hozzá elég erőm. Visszagurulok, és ellenkező irányban, Tófenék felé megyek. A szajlai patak hídjánál Kishegy felé kanyarodom, de lassítok, és merőn figyelem magam előtt az útfelületet. Erre kétoldalt kökénybokrok vannak, és a vadászok, hogy ne karcolják meg a terepjáróikat, időnként megnyesetik őket. A veszedelmes tüskék egy része az úton marad, és kilyukasztatják a gumijaimat. Újabb kanyar után elérem az erdőt. A szegélyező sűrű bozótsáv ellenére érzem üdítő avarillatát. Gyerekkoromban az út itt még az erdőben húzódott, közel a széléhez. Sokszor jártam rajta, siroki nagyanyámhoz szintén biciglivel ment. Még egy jó kilométer, és az itt maradt *Bányaterület* táblánál megállok. Az út a szűk értelemben vett bányához már nem létezik, mély árokká mosta a zivatarok idején Mélyvölgyből lezúduló esővíz. Régebben, amíg lehetett, igaz, a biciglit csak tolva néha felmentem egy pontig, ahonnan a kishegyi erdőszélnek arra a részére láttam, ahol számításom szerint annak idején kibukkant a fák közül a régi út. Az *Ondrok gödrében* késő ősszel szerelmétől, Annától jövet ott, annak közelében száll le a lováról István, és hemperedik el boldogságában a zúzmarás földön. Ez gyerekes dolog volt részemről, és talán némi önelégültségtől sem mentes, de mindig kitartóan néztem abba az irányba.

(*Intés nyaralónak*) Vigyázz! A föld kihalt művesein jársz, nemcsak a temetőben, a faluban és a határban is, az utcákon, a volt porták, kertek, szántók, rétek, legelők, erdők helyén. Mindenhol, ahol kikapcsolódást keresel, az ő verejtéküket, könnyüket, hajszálaikat, vizeletüket rejti a föld, mert mindenhol ott voltak, dolgoztak, szenvedtek, reméltek egykoron. Erre gondolj, ennek megfelelően viselkedj, és add meg nekik az illő tiszteletet!

(*Utassy*) Valamikor a hetvenes években elmentem egy rendezvényre a pesti belvárosi Pinceklubba. Egy oszlophoz támaszkodva beszélgetett valakivel az előtérben. A Kilencekről tudtam. Akkor még mindenáron eredeti akartam lenni, és a csoportosulás esztétikáját elavultnak éreztem, de ő érdekelt. Nem a versei okán, hanem a személye kapcsán. Idősebb volt nálam, és Egerben nem is egy gimnáziumba jártunk, de ugyanabban a diákotthonban laktunk. Ő volt a kis Utassy, mert volt ott egy másik, nála jóval nagyobb ugyanilyen nevű fiú is, a nagy Utassy. Attól nem féltünk, de a kis Utassytól mindenki rettegett, mert nagy verekedő hírében állt. Lehet, hogy közben megszélidült, de akkor sem értettem, hogyan írhat lírai verseket az egykori dúvad. Odamentem hozzá, bemutatkoztam, és mondtam, hogy szegről-végről földik vagyunk, lévén, hogy a faluja, Bükkszenterzsébet közel van Szajlához. Nem emlékszem már, hogy a kezemet is visszautasította-e, de élénken megmaradt bennem, hogy foghegyről odavetett egy kérdőhangsúlyos igent, és gőgösen elnézett a fejem fölött.

(*Pánik*) Ma reggel ébredés után felötlött bennem, hogy ha megérem, három év múlva nyolcvan leszek. Az nagyon sok. Ez esetben van még három évem. Az nagyon kevés. Megdermedtem. Minden gondolatom, cselekedetem, tervem hiúnak, feleslegesnek tetszett. Még annak sem láttam értelmét, hogy leszálljak az ágyról. Aztán valahogy úrrá lettem a pánikon. Felkeltem, megmosakodtam, felöltöztem, megettem a kutyákat, macskákat, áttekintettem aznapi teendőimet, lecseréltem egy mondatot a legújabb *Feljegyzésben*, és nekiláttam olasz szavakat magolni.